

College van Gedeputeerde Staten
Statenvoorstel

DATUM	17 december 2019	NUMMER PS	
AFDELING	LFO	COMMISSIE	Milieu en Mobiliteit
STELLER	R. Mulder	DOORKIESNUMMER	2955
DOCUMENTNUMMER	8200C137	PORTEFEUILLEHOUDER	Huib van Essen

Titel : Programmaplan Energietransitie 2020 - 2025

Inhoudsopgave

Ontwerpbesluit	pag. 4.
Toelichting	pag. 5.
Bijlage(n):	Programmaplan Energietransitie 2020 - 2025

Aan Provinciale Staten,

Inleiding

Hierbij ontvangt u ter vaststelling het programmaplan Energietransitie 2020 – 2025. Dit programma richt zich op energiebesparing en duurzame energie opwekking om daarmee de provinciale klimaatdoelen op een haalbare en betaalbare manier te realiseren. Het Klimaatakkoord bevat een veel breder pakket van afspraken en maatregelen op het gebied van mobiliteit, gebouwde omgeving, elektriciteit, industrie en landbouw en landgebruik. De provincie voert de maatregelen en afspraken waarvoor zij verantwoordelijk is uit in verschillende programma's. Dit programmaplan richt zich op energie.

In het koersdocument Omgevingsvisie heeft de Provincie de ambitie uitgesproken om uiterlijk in 2040 energieneutraal te zijn. Dat betekent dat in 2040 in de provincie de vraag naar energie even groot is als het aanbod aan duurzame energie. Hiervoor is zowel grootschalige energiebesparing (het verminderen van de vraag) en het grootschalig opwekken van duurzame energie (het vergroten van het aanbod) nodig. In het Coalitieakkoord "Nieuwe Energie voor Utrecht" hebben we dezelfde doelstelling aangehouden.

Met het verduurzamen van de energievoorziening leveren wij een bijdrage aan het realiseren van de doelen in klimaatakkoord. Hierbij verbinden wij de energieopgave aan andere opgaven zoals het versterken van de economie en een gezonde leefomgeving. Zo willen we de bredere kansen benutten die de energietransitie biedt. Iedere besparing op het energiegebruik levert onze inwoners en bedrijven een besparing op in hun energiekosten. Daarbij genereert duurzaam opgewekte energie nieuwe inkomsten voor onze inwoners en bedrijven.

Voorgeschiedenis

De afgelopen vier jaar hebben wij de provinciale Energieagenda 2016 -2019 uitgevoerd. Die agenda kende de volgende hoofddoelstellingen:

- In 2040 klimaatneutraal;
- Jaarlijkse energiebesparing van 5% bij burgers en bedrijven vanaf 2016;
- 10% duurzame energie in 2020 door jaarlijks 11% groei in opwek van duurzame energie vanaf 2016.

De doelstellingen van de Energieagenda zijn niet gerealiseerd. Er is weliswaar sprake van energiebesparingen bij bewoners, bedrijven en instellingen, maar de doelstelling van 5% energiebesparing per jaar bleek niet te realiseren. De duurzame opwek van energie groeit in onze provincie, maar zal niet leiden tot 10% duurzame opwek in 2020.

De gezamenlijke provinciale rekenkamers hebben in 2018 het energiebeleid van alle provincies geëvalueerd. Naar aanleiding van de bevindingen hebben de rekenkamers Provinciale Staten in december 2018 de volgende vier aanbevelingen meegegeven:

- a. Geef invulling aan uw kader stellende rol door ambities te formuleren voor zowel korte als lange termijn, met ruimte voor de inbreng van partners in het totstandkomingsproces van deze ambities;
- b. Geef ruimte aan partners in het netwerk voor de uitvoering; als gevolg van de dynamiek zijn niet alle opties/mogelijkheden op voorhand te voorspellen;
- c. Verzeker u, naast de verantwoordingsinformatie die u van GS ontvangt, via procesinformatie dat het proces goed verloopt;
- d. Pak uw rol als ambassadeur door betrokken te zijn in het gezamenlijke proces.

De rekenkamers hebben daarnaast ook een aantal aanbevelingen gedaan expliciet voor de colleges van GS. Deze hebben met name betrekking op de monitoring van de voortgang. Daarbij is de context relevant van een snel veranderende omgeving met een veelheid aan partijen die ieder hun eigen bijdrage leveren. Zo geldt dat diverse kaders nog in ontwikkeling zijn, waaronder de Provinciale Omgevingsvisie, Regionale Energiestrategieën (RES-en) en het nationale en Europese klimaatbeleid.

De aanbevelingen van de Rekenkamer hebben geleid tot programmaplan dat adaptief en flexibel is. Binnen het programma wordt de invulling en planning van concrete activiteiten jaarlijks geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Het doet recht aan de dynamiek en geeft ruimte voor samenwerking met- en inbreng van partners. Zo starten we op korte termijn activiteiten om de energietransitie te versnellen, terwijl we tegelijkertijd inspelen op veranderende omstandigheden en gebruik maken van voortschrijdende inzichten, nieuwe kansen en innovaties.

Essentie / samenvatting

Het Programma Energietransitie 2020-2025 heeft tot doel om de energietransitie in de provincie Utrecht te versnellen op een haalbare en betaalbare wijze. Het programma geeft uitvoering aan de afspraken die in het provinciale coalitieakkoord, het nationale klimaatakkoord en het internationale klimaatakkoord van Parijs zijn gemaakt met betrekking tot het besparen van energie en het opwekken van duurzame energie. Daarbij bevat het programma zowel nieuwe activiteiten als activiteiten die voortbouwen op de aflopende Energieagenda 2016-2019.

Voor de inrichting van een adaptief en flexibel programma en de uitvoering ervan hebben we vijf leidende principes geformuleerd:

1. We werken met een adaptief programma en bouwen dit stapsgewijs op
2. Door samenwerking en participatie maken we de transitie haalbaar en betaalbaar
3. We maken gebruik van ons gehele palet aan rollen en instrumenten
4. We leveren een actieve bijdrage aan de Regionale Energiestrategieën
5. We zetten in op opschaling van bewezen technologie én stimuleren innovatie

Met deze principes wordt duidelijk op welke wijze we samenwerken met partners, in de wetenschap dat het realiseren van de provinciale ambitie en doelstellingen afhankelijk is van de samenwerking van alle partijen in het energiesysteem.

Het programmaplan energietransitie richt zich inhoudelijk vooral op energiebesparing en duurzame opwek in de samenleving. Er zijn directe acties die daaraan bijdragen en er is aandacht voor de randvoorwaarden zoals opslag en transport van elektriciteit. Het zwaartepunt van het programma ligt op het versnellen van bewezen methodes en het wegnemen van barrières die deze 'proven technology' in de weg staan. Naast bewezen technologie zetten we in op innovatie (bijvoorbeeld door onderzoeken, pilots en living labs). Daarnaast richt het programma zich op de voorbeeldrol die de provincie heeft op het gebied van besparen en verduurzamen en hoe we samenwerken in het realiseren van deze complexe opgave.

Deze focus van het programma is vertaald in vier programmalijnen:

1. Programmalijn 1: besparen
2. Programmalijn 2: duurzame energie
3. Programmalijn 3: innovatie, onderzoek en lobby
4. Programmalijn 4: de provincie als voorbeeld.

Elke programmalijn kent programmapijlers met eigen doelstellingen en concrete projecten en acties. Wij realiseren ons dat de inspanningen van de provincie onderdeel zijn van een groot geheel aan inspanningen op mondiaal, nationaal, regionaal en lokaal niveau om klimaatverandering tegen te gaan en een transitie naar een duurzaam energiesysteem te realiseren. Dat betekent ook dat er niet altijd een één op één relatie bestaat tussen een maatregel of inspanning en de beoogde maatschappelijke effecten. Dat vereist een voorzichtige interpretatie van de uitkomsten van monitoring en de sturingswaarde ervan. Om de voortgang en resultaten van het programma periodiek in beeld te brengen wordt een monitor ingericht. Hierin zal de voortgang in energiebesparing en duurzame opwek en CO₂-uitstoot in beeld worden gebracht (waar mogelijk per sector en gemeente). Om te borgen dat de verschillende provinciale en nationale doelen in lijn zijn en hier eenduidig op gemonitord en gestuurd kan worden, zullen binnen het programma scenario's worden uitgewerkt voor het halen van de verschillende doelen voor opwek, besparing en CO₂-reductie zowel per sector als totaal. Op basis hiervan worden de verschillende (sub)doelen waar nodig met elkaar in lijn gebracht en indicatoren ontwikkeld. Wij zullen u als Provinciale Staten informeren over de voortgang van de uitvoering van het programma en deze monitoring in het bijzonder. Indien de uitvoering van het programma aanleiding geeft tot bijstelling van de door u meegegeven kaders of benodigde middelen dan zullen we een voorstel daartoe vanzelfsprekend aan u voorleggen.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Met de uitvoering van het programmaplan Energietransitie 2020 – 2025 dragen we bij aan de nationale doelstellingen van het Klimaatakkoord, nl. een landelijke CO₂-reductie van 49% in 2030 ten opzichte van 1990 (of 55% indien de nationale ambitie daar naar wordt verhoogd).

Wettelijke grondslag

- Art. 158 Provinciewet

Bestuurlijke dilemma's / politieke gevoeligheid

De opwarming van de aarde en de gevolgen daarvan houdt de politiek op alle niveaus bezig. Het is een ingrijpende opgave voor iedereen en er zijn zorgen over de haalbaarheid van het Klimaatakkoord en de betaalbaarheid ervan. Tegelijkertijd wordt de politiek juist aangesproken op een te trage aanpak van de klimaatverandering. De zorgen van onze inwoners over de effecten van klimaatverandering herkennen wij en hebben wij expliciet benadrukt in de ambities in ons coalitieakkoord.

Overwogen oplossingsrichtingen en alternatieven

Het realiseren van de transitie naar een duurzaam energiesysteem betreft een systeemverandering en is dan ook een forse en complexe opgave. De provincie kan dat niet alleen en werkt daarom nauw samen met medeoverheden, bedrijven, inwoners en maatschappelijke partners. Ieder van hen zal naar draagkracht en vermogen moeten bijdragen om de transitie naar een duurzaam energiesysteem te laten slagen.

We zouden ons kunnen beperken tot een enkele rol, maar we kiezen ervoor om in verschillende rollen onze bijdrage te leveren want we willen bijdragen aan een haalbare en betaalbare energietransitie voor iedereen. Dat doen we door de partners te ondersteunen, initiatieven te stimuleren en de ruimtelijke kaders te bieden om duurzame energie-initiatieven mogelijk te maken. Een ander alternatief was geweest om een langere periode uit te trekken voor het bepalen van doelen en het berekenen van effecten. Wij kiezen voor doen, en daarom te starten met de voorgestelde maatregelen.

Effecten op duurzaamheid

De projecten die uitgevoerd worden binnen het programma dragen bij aan een de doelen van het Klimaatakkoord en aan het verduurzamen van het energievoorziening in onze provincie.

Voorgesteld wordt:

1. Het Programmaplan Energietransitie 2020 – 2025 vast te stellen
2. Het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken het programmaplan uit te voeren

Gedeputeerde Staten,

Voorzitter,

Secretaris,

Ontwerp-besluit

Besluit van 29 januari 2020 tot vaststelling van het Programmaplan Energietransitie 2020-2025.

Provinciale Staten van Utrecht;

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 17 december 2019, afdeling LFO, nummer 8200C137;

Gelezen het Programmaplan Energietransitie 2020-2025

Overwegende;

- Dat het realiseren van de transitie naar een duurzaam energiesysteem een complexe opgave is;
- Dat in deze dynamiek een adaptief en flexibel programma nodig is om ruimte te geven voor samenwerking met en inbreng van partners;
- Het programma op korte termijn activiteiten beschrijft om de energietransitie te versnellen en tegelijkertijd inspeelt op veranderende omstandigheden, gebruik makend van voortschrijdende inzichten, nieuwe kansen en innovaties.

Gelet op;

- Het feit dat Provinciale Staten op 6 november 2019 hebben besloten in te stemmen met de integrale set van afspraken en maatregelen uit het Klimaatakkoord die de bevoegdheden van de provincie Utrecht raken, voorzover deze maatregelen betrekking hebben op de opgaven in de provincie Utrecht;
- Het feit dat de RES'en onderdeel uitmaken van het Klimaatakkoord en voortkomen uit een afspraak tussen Rijk, IPO, VNG en UvW;
- Het feit dat Provinciale Staten op 25 september 2019 de Start Notities RES U16 en Foodvalley hebben vastgesteld en Provinciale Staten het commitment hebben uitgesproken om samen met de inwoners van de regio's, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners te komen tot een regionale invulling van (internationale) doelen en afspraken op het gebied van klimaat en energie;
- Artikel 158 Provinciewet,

Besluiten:

1. Het Programmaplan Energietransitie 2020 – 2025 vast te stellen;
2. Het college van gedeputeerde staten te verzoeken het programmaplan uit te voeren

Voorzitter,

Griffier,

Toelichting:

1. Wettelijke grondslag

De Provinciewet artikel 158 lid 1.

2. Beoogd effect

Met de uitvoering van het programmaplan Energietransitie 2020 – 2025 draagt de provincie bij aan de nationale doelstellingen uit het Klimaatakkoord.

3. Effecten op duurzaamheid

Het programma draagt bij aan het duurzaam worden van het energiegebruik in onze provincie.

4. Argumenten

Om in het Klimaatakkoord afgesproken reductie van broeikasgasemissies in 2030 te kunnen realiseren is een forse reductie van het energiegebruik en grootschalige groei van duurzame opwekking van energie nodig. Wij willen deze energietransitie samen met de mede-overheden, inwoners, bedrijven en alle partijen tijdig realiseren. Dit draagt bij aan het doel van de provincie om klimaatneutraal te zijn in 2040. De energietransitie draagt niet alleen bij aan de aanpak van de klimaatopgave, maar biedt ook economische kansen voor onze provincie. Om onze doelen te bereiken is een programmatische aanpak nodig. Het Programmaplan Energietransitie 2020 – 2025 beschrijft de beoogde aanpak en activiteiten.

5. Kanttekeningen

Uiteindelijk kan de energietransitie in de provincie Utrecht alleen slagen wanneer alle betrokken partijen actief samenwerken. Iedereen zal een bijdrage naar vermogen moeten leveren. Het is van belang met regelmaat te reflecteren op voortgang. Daarbij gaat het niet alleen om de mate waarin beoogde resultaten worden bereikt, maar ook om het beschrijven van welke lessen zijn geleerd op het gebied van proces en inhoud en in hoeverre en op welke wijze de opgedane kennis heeft geleid tot aanpassing van de koers van het programma. Deze adaptieve aanpak is nodig om mee te kunnen bewegen in de hoge dynamiek van deze opgave.

6. Financiën

In de begroting 2020 is in de kosten van het programma voorzien. De kosten worden totaal geraamd op ca. € 27 mln. voor de jaren 2020 tot en met 2023. In de begroting 2020 is € 6,697 mln. gereserveerd voor het programma voor dat jaar en een doorkijk gegeven van de kostenverdeling in de drie daaropvolgende jaren. De totale dekking voor de periode 2020-2023 bedraagt € 27,078 mln. en is opgenomen in hoofdstuk 4b van de programma begroting. Daarnaast zal als onderdeel van dit plan in 2020 worden onderzocht op welke wijze een financieel instrument kan worden ontwikkeld om de energietransitie te versnellen door de betaal- en financierbaarheid van grote investeringen voor met name woningen te verbeteren, in het bijzonder voor minder draagkrachtigen. De financiële dekking hiervoor zal betrokken worden bij het opstellen van de Begroting 2021. In de meerjarenbegroting is daar rekening mee gehouden.

7. Realisatie

Het programma bevat zowel nieuwe activiteiten als activiteiten die voortbouwen op de aflopende Energieagenda 2016-2019. Om op korte termijn de energietransitie te versnellen zet de provincie in op het toepassen en opschalen van bewezen technologie. Om de lange termijn doelstelling te realiseren – een energieneutraal Utrecht in 2040 – stimuleert de provincie nieuwe ontwikkelingen en innovaties die hier een bijdrage aan kunnen leveren.

8. Juridisch

n.v.t.

9. Europa

Het programmaplan draagt bij aan Europese doelstelling op het gebied van het klimaat. Er is niet gebleken dat er Europeesrechtelijke risico's zijn.

10. Communicatie

Het organiseren van draagvlak bij en het activeren van inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners is essentieel om te komen tot een maatschappelijk geaccepteerde inpassing van duurzame opwek en zorgvuldige

regionale afstemming van vraag en aanbod van warmte(bronnen) en bijpassende opslag en energie-infrastructuur. Dit is onderdeel van het programma. De provincie is actief betrokken bij de communicatie die vanuit de RES-regio's wordt vorm gegeven.

11. Bijlagen

Programmaplan Energietransitie 2020 – 2025.